

## **Virsraksts: Pierādījumu ticamības izvērtēšana**

**Tēze1:** Tiesas nolēmumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu, ja tiesa nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 128. panta otrās daļas nosacījumus, kur noteikts, ka to, cik ticamas ir pierādīšanā izmantojamās ziņas par faktiem, izvērtē, aplūkojot visus kriminālprocesa laikā iegūtos faktus vai ziņas par faktiem kopumā un savstarpējā sakarībā.

**Tēze2:** Pierādīšanas priekšmetā ietilpstošu apstākļu, konkrētajā gadījumā miesas bojājuma rakstura un smaguma pakāpes, konstatēšana iespējamības formā acīmredzami norāda uz saprātīgu šaubu pastāvēšanu.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas**

**Senāta Krimināllietu departamenta**

**2009. gada 29. oktobra**

**LĒMUMS**

**Lietā SKK – 514/2009**

**(Krimināllieta Nr. 11094126906)**

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments šādā sastāvā:

senators referents V.Čiževskis,

senatore A.Nusberga,

senators P.Gruziņš

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar apsūdzētās O.P. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2009.gada 27.maija lēmumu un

### **k o n s t a t ē j a**

**O.P., personas kods [..],**

ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2008.gada 29.septembra lēmumu atzīta par vainīgu pēc Krimināllikuma 126.panta pirmās daļas un sodīta ar 180 stundu piespiedu darbu.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu konstatēts:

„O.P. izdarīja tīšu miesas bojājumu, kas nav bīstams dzīvībai un nav izraisījis Krimināllikuma 125.pantā paredzētās sekas, bet izraisījis ilgstošu veselības traucējumu (vidēja smaguma miesas bojājumu).

2006.gada 24.oktobrī ap plkst.15:30., O.P., atrodoties savas dzīvesvietas – mājas [..] ielā Nr.24, pagalmā, ieraudzīja mazgadīgo A.P.P., dzimušu 1997.gadā, kura pagalmā stāvēja kopā ar E.B., dzimušu 1998.gadā un V.R., dzimušu 1997.gadā, un piegāja pie viņām.

O.P., būdama agresīvi noskaņota un skaļi kliedzot, ka aizliedz meitenēm staigāt pa pagalmu, tīši ar roku vienu reizi iesita A.P.P. krūšu kurvja rajonā, nodarot mazgadīgajai miesas bojājumus: krūškaula priekšējās virsmas sasitumu ar zemādas asinsizplūdumu un ādas skrambām; krūškaula lejas trešdaļas subperiostālu lūzumu. Minētie miesas bojājumi pēc sava rakstura pieskaitāmi pie vidēja smaguma miesas bojājumiem, kas izraisījuši ilgstošu veselības traucējumu uz laiku virs 21 dienas.

Ar savām darbībām O.P. izdarīja noziedzīgu nodarījumu, par kuru atbildība paredzēta Krimināllikuma 126.panta pirmajā daļā”.

Par pirmās instances tiesas spriedumu apsūdzētās O.P. aizstāve iesniegusi apelācijas sūdzību.

Izskatot lietu apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija ar 2009.gada 27.maija lēmumu atstājusi pirmās instances tiesas spriedumu negrozītu.

Par šo lēmumu kasācijas sūdzību iesniegusi apsūdzētā O.P., lūdzot atcelt Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2009.gada 27.maija lēmumu un nosūtīt lietu jaunai iztiesāšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka krimināllietā pieņemtie tiesu nolēmumi pamatoti ar pierādījumiem, kuru pieļaujamība nav izvērtēta atbilstoši Kriminālprocesa likuma 130.panta prasībām, tādējādi neievērojot Kriminālprocesa likuma 127.panta otrajā daļā noteikto. Sūdzības iesniedzēja uzskata, ka abu instanču tiesu nolēmumus nevar atzīt par tiesiskiem un pamatotiem Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas izpratnē. Minētie tiesu nolēmumi pamatoti ar nepieļaujamiem pierādījumiem – 2006.gada 25.oktobra eksperta atzinumu Nr.35-3464 un ekspertu komisijas 2007.gada 23.februāra atzinumu Nr.14-K par cietušajai A.P.P. nodarītajiem miesas bojājumiem.

Kasatore atsaucas uz Kriminālprocesa likuma 195.panta pirmās daļas 1.punktu, kas nosaka, ka ekspertīze ir obligāta, lai noteiktu nāves cēloni vai miesas bojājumu smagumu un raksturu. No minētās tiesību normas izriet, ka eksperta atzinums no kriminālprocesuālā viedokļa ir obligāts pierādījums lietās par miesas bojājumu nodarīšanu, bet secinājumu par miesas bojājumu pakāpi un raksturu nevar pamatot ar, piemēram, liecinieku liecībām vai citāda veida atzinumiem. Sūdzības iesniedzēja īpaši uzsver, ka eksperta atzinumā

pierādījumi var būt: viņa paša konstatētie fakti; secinājumi no šiem faktiem, secinājumi no jau agrāk konstatētiem faktiem. Gadījumi, kad tiek konstatēts, ka ekspertam nav speciālo zināšanu, ir atrunāti Kriminālprocesa likuma 205.pantā. Kasatore norāda, ka no ekspertu liecībām pirmās instances tiesas sēdē un ekspertīžu atzinumu izpētes daļas redzams, ka savus secinājumus par lūzuma esamību eksperti balstījuši tikai uz radiologu slēdzieniem. Kasācijas sūdzības iesniedzējas skatījumā ekspertiem nav bijis attiecīgu speciālo zināšanu viņiem nodotā objekta izpētei un slēdziena izdarīšanai par to. Sūdzībā kasatore citē ekspertu J.S. un O.J. teikto pirmās instances tiesas sēdē un secina, ka minētie eksperti nebija kompetenti izdarīt secinājumus par kaula lūzuma iespējamību, uzsverot, ka ekspertīzes veikšanā tikušas iesaistītas personas (radiologi), kurām procesa virzītājs nebija uzdevis veikt attiecīgo izmeklēšanas darbību. Kasatore uzskata, ka procesa virzītājam kā eksperts bija jāaicina arī radiologs un ekspertiem, uzskatot, ka viņiem nav speciālu zināšanu, lai izdarītu slēdzienu par nodoto objektu, bija jārīkojas atbilstoši Kriminālprocesa likuma 205.pantā noteiktajam. Tādējādi ekspertīzē iegūtās ziņas par faktiem, neievērojot Kriminālprocesa likumā noteikto kārtību, ir atzīstamas par absolūti nepieļaujamām. Ekspertīzi nevar aizstāt ar pētījumiem, kas veikti, neievērojot likumā noteikto procesuālo kārtību, kā arī ar eksperta vai speciālista liecībām vai izskaidrojumiem un citādiem atzinumiem vai konsultācijām. Nopratinot radiologus kā lieciniekus un neesot izpētes objektam, kuru tiem varētu uzrādīt ekspertīzes veikšanai, apelācijas instances tiesa nav novērsusi Kriminālprocesa likuma pārkāpumu. Kasatore uzskata, ka brīdināšana par kriminālatbildību, kas notikusi pēc attiecīgās kriminālprocesuālās darbības izdarīšanas, zaudē jau savu procesuālo nozīmi.

Sūdzības iesniedzēja norāda, ka apelācijas instances tiesa nav bijusi konsekventa arī pierādījumu pieļaujamības novērtējumā, norādot uz ārsta V.Š. konsultatīvo tiesu - medicīnisko slēdzienu, ko apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā, jo tas esot pamatots ar ziņām, kas iegūtas, neievērojot Kriminālprocesa likuma normas. Kasatore uzsver, ka apelācijas instances tiesa savos secinājumos konkrēti nenorāda, kuras ir tās Kriminālprocesa likuma normas, kas būtu jāievēro, lai V.Š. slēdzienu uzskatītu par vērā ņemamu.

Kasatore vērš uzmanību uz apstākli, ka apelācijas instances tiesa ir atstājusi bez ievērības ekspertu un radiologu pirmās instances tiesā liecināto, ka bērniem kaulu struktūra ir atšķirīgāka nekā pieaugušajiem, līdz ar to lūzumu ir grūti noteikt, tāpēc nepieciešams veikt papildus pārbaudi vai magnētiskās rezonanses izmeklējumus. Sūdzības iesniedzēja uzskata, ka minētais liecina par to, ka šīs personas nav pārliecinātas,

bet gan tikai pieļauj iespēju par krūšu kaula lūzuma esamību cietušajai personai. Pretēji Kriminālprocesa likuma 128.panta trešās daļas un 527.panta prasībām, tiesa nav motivējusi kādēļ radiologam P.L., respektīvi, atkārtotās ekspertīzes atzinumam Nr.14-K ir jātic vairāk, nekā ekspertīzes atzinumam Nr.35-3464.

Sūdzībā norādīts, ka apelācijas instances tiesa lēmumā atsaucas uz pierādījumu, kas nav bijis pārbaudīts ne pirmās instances, ne apelācijas instances tiesas sēdē, konkrēti, eksperta O.J. liecības, 2007.gada 6.jūnija nopratināšanas protokols (lietas 1.sējums 60.lapa). Šo faktu kasatore vērtē kā Kriminālprocesa likuma 512.panta otrās daļas pārkāpumu. Turklāt pirmās instances tiesas spriedumā eksperta O.J. liecībās izteiktais apgalvojums, ka radiologiem ir bijis analogisks viedoklis, ir neatbilstošs lietas materiālos fiksētajiem radiologu slēdzieniem, kurus nevar uzskatīt par analogiskiem. Tāpat apelācijas instances tiesa norādījusi, ka radiologs P.L. liecinājis, ka viņam ar radiologu I.L.L. ir līdzīgs viedoklis. Kasatore atzīmē, ka arī šāds apgalvojums neatbilst lietas materiālos fiksētajiem slēdzieniem.

Pēc apsūdzētās domām, tiesas atstājušas bez ievērības liecinieces V.R. liecības. Tāpat tiesas nav izvērtējušas arī cietušajai konstatētos četrus paralēlus skrāpējumus.

Sūdzības iesniedzēja lūdz atcelt Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2009.gada 27.maija lēmumu, jo tiesa nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 124., 127., 128., 129.panta prasības un tiesas lēmums neatbilst Kriminālprocesa likuma 512. un 564.panta prasībām. Šī pārkāpuma rezultātā nav ievērots Kriminālprocesa likuma 19.pantā reglamentētais nevainīguma prezumpcijas princips.

Kriminālprocesa likuma 585.panta otrās daļas kārtībā prokurora viedokli iesniegusi Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Tiesās izskatāmo krimināllietu nodaļas prokurore I.Zemīte.

Prokurore uzskata, ka apelācijas instances tiesa nav pieļāvusi apsūdzētās kasācijas sūdzībā norādītos Krimināllikuma un Kriminālprocesa likuma normu pārkāpumus.

Lietas materiālos ir vairāki tiesu – medicīnisko ekspertīžu atzinumi par A.P.P. nodarītajiem miesas bojājumiem. Prokurore norāda, ka pirmās instances un apelācijas instances tiesas rūpīgi pārbaudījušas visus apstākļus un izklāstījušas savus secinājumus saistībā ar tiesu – medicīnisko ekspertīžu atzinumiem. Nav pamata uzskatīt, ka kādi apstākļi nav tikuši ņemti vērā vai tiesu secinājumi par apsūdzētās O.P. vainu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā ir neobjektīvi. Apsūdzētās apgalvojumi, ka eksperti, kas veikuši

komisijas ekspertīzi nav bijuši kompetenti un, uzaicinot radiologus, pārkāpuši likuma normas, ir kļūdaini, nepamatoti un neatbilst lietas faktiskajiem apstākļiem.

Prokurore atzīmē, ka ekspertīze ir eksperta profesionālā darbība, ko viņš veic, izmantojot savas speciālās zināšanas, lai izpētītu lietas materiālus un noskaidrotu faktus, kuriem nozīme lietā. Ekspertīzes norise tiek aprakstīta ekspertīzes atzinumā. Prokurore uzskata, ka nav pamata piekrist kasācijas sūdzības iesniedzējai un uzskatīt, ka ekspertu O.J. un D.B. veiktās ekspertīzes neatbilst likuma prasībām un minētie eksperti nav bijuši kompetenti, izlemjot jautājumu par A.P.P. nodarīto miesas bojājumu smagumu.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 113.panta pirmo daļu kriminālprocesu veicošai personai ir tiesības uzaicināt speciālistu. Tā ir persona, kura sniedz palīdzību, izmantojot savas speciālās zināšanas vai darba iemaņas noteiktā jomā. Arī Latvijas Republikas Ministru kabineta 2001.gada 6.februāra noteikumi Nr.51 „Tiesmedicīniskās ekspertīzes veikšanas kārtība” paredz ekspertīzes veikšanu ekspertu komisijā, kuras sastāvā var iekļaut arī citu specialitāšu ekspertus. Saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta 2009.gada 24.marta noteikumu Nr.268 2.46 sadaļas (Radiologs diagnostis) 256.punktu radiologam diagnostam ir teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas vairākos jautājumos, tai skaitā - krūšu kurvja radioloģija, bērnu radioloģija u.c. Pēc prokurores domām radiologa kā speciālista pieaicināšana liecina par dziļu un visaptverošu jautājuma izpēti un analīzi.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 113.panta otro daļu amatpersona, kura uzaicinājusi speciālistu, tikai informē viņu par to, kādā procesuālajā darbībā viņš aicināts sniegt palīdzību, par viņa tiesībām un pienākumiem, kā arī par atbildību par apzināti nepatiesas informācijas sniegšanu. Konkrētajā gadījumā likums nenosaka pieaicinātā speciālista paraksta došanas pienākumu. Tādējādi nav pamata uzskatīt, ka radiologu – kā speciālistu piedalīšanās tiesu – medicīniskajās ekspertīzēs, notikusi pārkāpjot likuma normas.

Prokurore norāda, ka gan eksperti, gan speciālisti (radiologi) – kā liecinieki likumīgi un pamatoti tikuši nopratināti tiesā (neskatoties uz izpētes objekta – rentgenogrammas trūkumu lietas izskatīšanas laikā), un viņu liecības pamatoti tikušas ņemtas vērā un vērtētas tiesu nolēmumos kā pierādījumi lietā. Tiesas sēdē nopratinātie eksperti un radiologi ir apstiprinājuši savus atzinumus, slēdzienus un konsultācijas, kā arī ekspertu atzinumos norādīto faktu par A.P.P. konstatēto krūškaula subperiostālu lūzumu.

Prokurore uzskata, ka pierādījumi, kas bijuši par pamatu apsūdzētās O.P. notiesājošam spriedumam, iegūti un procesuāli nostiprināti Kriminālprocesa likuma

noteiktajā kārtībā. Jautājums par to, vai lietā esošie pierādījumi ir pietiekoši apsūdzētā vainīguma noskaidrošanai, ir būtības jautājums, kas kasācijas kārtībā nav pārbaudāms.

Ņemot vērā minēto, prokurore uzskata, ka Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2009.gada 27.maija lēmums ir likumīgs un pamatots, bet apsūdzētās O.P. kasācijas sūdzība noraidāma.

Izskatījis rakstveida procesā krimināllietas materiālus, izvērtējis apsūdzētās O.P. kasācijas sūdzības motīvus, Senāta Krimināllietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas lēmums jāatceļ un lieta jānosūta apelācijas instances tiesai jaunai iztiesāšanai.

Kriminālprocesa likuma 511. panta otrajā daļā noteikts, ka tiesas spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam. Minētā likuma normas prasības attiecas arī uz apelācijas instances tiesas nolēmumiem. Konkrētajā lietā apelācijas instances tiesas lēmumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu, jo tiesa nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 128. panta otrās daļas nosacījumus, kur noteikts, ka to, cik ticamas ir pierādīšanā izmantojamās ziņas par faktiem, izvērtē, aplūkojot visus kriminālprocesa laikā iegūtos faktus vai ziņas par faktiem kopumā un savstarpējā sakarībā. Kriminālprocesa likuma 128. panta trešajā daļā noteikts, ka nevienam no pierādījumiem nav iepriekš noteikta augstāka ticamības pakāpe nekā pārējiem pierādījumiem. No apelācijas instances tiesas lēmuma motīvu daļas redzams, ka lēmumā formāli ir norādīti atsevišķi pierādījumi, tajā skaitā divu tiesu medicīnisko ekspertīžu pretrunīgie atzinumi par cietušajai A.P.P. nodarīto miesas bojājumu smaguma pakāpi. Apelācijas instances tiesas lēmums nesatur pamatojumu, kāpēc par ticamu tiek atzīts komisijas tiesu medicīniskās ekspertīzes atzinums, par to, ka cietušajai konstatēts krūškaula lejas trešdaļas subperiostāls lūzums un līdz ar to vidēja smaguma miesas bojājumi, bet noraidīts tiesu medicīniskās ekspertīzes atzinums par to, ka cietušajai nodarīti viegli miesas bojājumi. Tiesas lēmumā ir tikai norāde uz ārstu rentgenologu atzinumiem par subperiostālu lūzuma iespējamību. Minētie atzinumi nav izdarīti kategoriskā formā un tāpēc dod pamatu šaubām par nodarītā miesas bojājuma raksturu. No tiesas lēmuma nav redzams, ka ar kādiem citiem objektīva rakstura faktiem būtu atspēkots eksperta atzinums par vieglu miesas bojājumu konstatēšanu cietušajai. Pierādīšanas priekšmetā ietilpstošu apstākļu, konkrētajā gadījumā t.i. miesas bojājuma rakstura un smaguma pakāpes, konstatēšana iespējamības formā acīmredzami norāda uz saprātīgu šaubu pastāvēšanu.

Krimināllietu departaments uzskata, ka apelācijas instances tiesa nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 19. panta trešās daļas nosacījumus par to, ka visas saprātīgās šaubas par vainu, kuras nav iespējams novērst, jāvērtē par labu personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību. Konkrētajā gadījumā minētās likuma normas neievērošana atzīstama par būtisku Kriminālprocesa likuma pārkāpumu Kriminālprocesa likuma 575.panta trešās daļas izpratnē, kas novedis pie nelikumīga lēmuma pieņemšanas.

Par to, ka apelācijas instances tiesai bija šaubas par O.P. vainu noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 126. panta pirmajā daļā, liecina tas, ka apelācijas instances tiesa nolēma noteikt izdarīt atkārtotu komisijas tiesu medicīnisko ekspertīzi, lai noskaidrotu kādi miesas bojājumi tika nodarīti cietušajai A.P.P. un kāda ir šo miesas bojājumu smaguma pakāpe. Atkārtotas komisijas medicīniskās ekspertīzes eksperti, neskatoties uz iepriekšējo divu ekspertīžu pretrunīgajiem atzinumiem, tomēr nespēja atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem un sniegt atzinumu par cietušajai A.P.P. nodarīto miesas bojājumu raksturu. Apelācijas instances tiesa noraidījusi Neatkarīgo ekspertu asociācijas eksperta V.Š. konsultatīvo atzinumu, kurā arī izteiktas šaubas par to, vai cietušajai bija konstatēts krūškaula lejas trešdaļas subperiostāls lūzums. Noraidot šo atzinumu, tiesa izteikusi kļūdainu secinājumu, ka atbilstoši likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” pielikuma Nr.3 „Kritēriji miesas bojājumu smaguma pakāpes noteikšanai, veicot medicīnisko ekspertīzi” 21. panta otrās daļas prasībām vidēja smaguma miesas bojājumu konstatēšanai neesot nepieciešams kategoriskā formā konstatēt kaulu lūzuma faktu. Pie šādiem apstākļiem pēc Krimināllietu departamenta uzskata netika novērstas šaubas par cietušajai nodarīto miesas bojājumu raksturu un līdz ar to arī šaubas par apsūdzētās O.P. vainu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 126. panta pirmajā daļā. Iepriekšminēto iemeslu dēļ apelācijas instances tiesas lēmums neatbilst arī Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtās daļas prasībām.

Tā kā tiek atcelts apelācijas instances tiesas lēmums pamatojoties uz iepriekš minētajiem motīviem, tad pārējie kasācijas sūdzībā izteiktie iebildumi kasācijas instances tiesā netiek izskatīti.

Pamatojoties uz minēto, ievērojot Kriminālprocesa likuma 575., 587. pantu, Senāta Krimināllietu departaments

## **n o l ē m a**

Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2009. gada 27. maija lēmumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai iztiesāšanai apelācijas instances tiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.